

Maciej Klisz

płk mgr inż., szef sztabu Wojsk Obrony Terytorialnej

Utworzenie Wojsk Obrony Terytorialnej jako odpowiedź na nowe zagrożenia bezpieczeństwa państwa

„Zawsze gotowi, zawsze blisko” – motto WOT

Wprowadzenie

Wstąpienie Polski do Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (ang. *North Atlantic Treaty Organization – NATO*) w 1999 roku oraz Unii Europejskiej (ang. *European Union – EU*) w 2004 roku przyczyniło się do znaczącego pomniejszenia społecznej percepcji zagrożeń militarnych dla Polski. Mając na uwadze dołączenie do „rodziny NATO” i bezpieczeństwo gwarantowane przez zapisy artykułu 5 Traktatu NATO, rozumiane jako „jeden za wszystkich, wszyscy za jednego”, a także zapaść militarną Rosji, Polacy zaczęli odczuwać brak zagrożeń bezpieczeństwa i nienaruszalności integralności terytorialnej.

Brak poczucia zagrożeń potwierdzały prowadzone badania opinii publicznej, w tym między innymi pod nazwą „Ocena stanu bezpieczeństwa państwa”, zlecone przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego (BBN), a przeprowadzone przez Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) w listopadzie 2014 roku. Wyniki pokazały, że w opinii zdecydowanej większości badanych (77%) Polska była krajem, w którym żyło się bezpiecznie. Postrzegane zagrożenia zewnątrz rządu dotyczyły najczarniejszych scenariuszy zakładających możliwość uwikłania się przez Polskę w konflikt zbrojny, naruszenie integralności czy suwerenności kraju. Niespełna co piąty badany

(19%) uważał, że realny jest wybuch wojny w Europie, a jeszcze mniej osób obawiało się ataku militarnego na terytorium Polski (tylko 16% badanych). Ogłoszone wyniki budziły lekkie zdziwienie, ponieważ podczas prowadzenia badań sytuacja bezpieczeństwa za wschodnią granicą Polski była zdestabilizowana agresją rosyjską na Krym. Autorzy badania sugerowali, że powodem takich wyników mogło być docenienie przez Polaków stabilizacji oraz poziomu bezpieczeństwa w Polsce¹.

Odmiennej sytuację pokazało badanie przeprowadzone przez CBOS w lutym 2017 roku², a więc około dwa i pół roku później. Chociaż blisko połowa badanych (47%) była przekonana, że nadal nie istnieje zagrożenie dla niepodległości naszego kraju, to ponad 41% ankietowanych stanowili ci, którzy dostrzegali takie niebezpieczeństwo. Wpływ wydarzeń ukraińskich widoczny był także we wzroście odsetka osób przekonanych, że zagrożenie bezpieczeństwa Polski ma charakter militarny i wiąże się z możliwością dokonania ataku na terytorium naszego kraju przez inne państwo. Było to ponad czterokrotny wzrost (z 7% do 29%) w stosunku do pomiaru z grudnia 2013 roku³ oraz prawie dwukrotny wzrost (z 16% do 29%), w stosunku do pomiaru z listopada 2014 roku.

Niewątpliwie na tak znaczący wzrost poczucia zagrożenia miała wpływ przeprowadzona przez Rosję aneksja Krymu (2014), ale również pamięć o ataku cybernetycznym na Estonię (2007), czy krótka, acz bardzo gwałtowna operacja rosyjska w Gruzji (2008). Działania te pokazały społeczności międzynarodowej, w tym także polskiemu społeczeństwu, że Rosja od wielu lat planowała i testowała swoje działania w taki sposób, aby rozbijać spójność i jedność wśród członków NATO i UE oraz ich gotowość do podjęcia jednomyślnych decyzji (m.in. również tych, podejmowanych w ramach artykułu 5 Traktatu NATO).

Taką sytuację, już w 1998 roku, przewidział legendarny „kurier z Warszawy” – Jan Nowak-Jeziorański⁴. W artykule opublikowanym w tygodniku „Wprost” pod tytułem *Słoń i jeź*, pisał:

strzeżmy się zatem, by wiara w sojusz wojskowy nie rozbroiła nas wewnętrznie. Wartość sojuszu polega na jego sile odstraszałającej przeciwnika. Sukces NATO polegał na takim podniesieniu poziomu ryzyka dla napastnika, że skutecznie odstraszyło to Stalina przed wykorzystaniem swej olbrzymiej przewagi broni konwencjonalnej. NATO nie przeszło jednak nigdy próby ogniowej. Nie wiemy, jak zareagowałoby sojusznicy, gdyby – jak w wypadku Hitlera – ryzyko zostało przez napastnika fałszywie niedocenione⁵.

¹ *Ocena stanu bezpieczeństwa państwa*. Raport z badania sondażowego przeprowadzonego na zlecenie Biura Bezpieczeństwa Narodowego, s. 4–5, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/05/ocena_stanu_bezpieczenstwa_panstwa.pdf [dostęp: 31.05.2017].

² *Stosunek do Wojsk Obrony Terytorialnej*. Komunikat nr 27/2017 z badań CBOS, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_027_17.PDF [dostęp: 27.04.2017].

³ *Polacy o bezpieczeństwie narodowym i NATO*. Komunikat nr 48/2014 z badań CBOS. http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2014/K_048_14.PDF [dostęp: 27.04.2017].

⁴ Jan Nowak-Jeziorański, właśc. Zdzisław Antoni Jeziorański, pseud. „Janek”, „Jan Nowak”, „Jan Zych” (ur. 2.10.1914 r. w Berlinie, zm. 20.01.2005 r. w Warszawie) – polski polityk, politolog, działacz społeczny, dziennikarz i żołnierz AK, kurier i emisariusz Komendy AK i Rządu RP w Londynie, wieloletni dyrektor Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa, kawaler Orderu Orła Białego.

⁵ J. Nowak-Jeziorański, *Słoń i jeź*, „Tygodnik Wprost” 1998, nr 29, s. 25, <https://www.wprost.pl/tygodnik/4783/SLON-I-JEZ.html> [dostęp: 02.05.2017].

Jego niepokój budziły płynące w tym okresie wypowiedzi z kół wojskowych mówiące, że

Polska jako członek NATO będzie mogła liczyć na natychmiastowe wsparcie sojuszników. Nie ma więc obaw, by polskie terytorium albo jego część znalazła się pod okupacją, bo NATO ma doktrynę obrony na granicy⁶.

Jan Nowak-Jeziorański pisząc swój artykuł w lipcu 1998 roku, a więc ponad 8 miesięcy przed formalną akcesją Polski do NATO, znając doskonale zapisy traktatu NATO przestrzegając, że

samo podjęcie takiego zbiorowego postanowienia (o wsparciu zaatakowanego sojusznika) będzie wymagało czasu, może kilku dni, a może więcej, a przyjsięcie z pomocą może polegać na przykład na blokadzie agresora, a nie na wypowiedzeniu mu wojny⁷.

W podobnym tonie wypowiadał się inny legendarny, nieżyjący już Polak, prof. Zbigniew Brzeziński⁸. W czasie wykładu, wygłoszonego w 2002 roku w Akademii Obrony Narodowej stwierdził, iż „największym potencjalnym (choć obecnie mało prawdopodobnym) zagrożeniem dla Polski byłby konflikt politycznie niejasny ze wschodnim sąsiadem”⁹. Za szczególnie ważne i wręcz prorocze należy uznać:

znaczenie słów «konflikt politycznie niejasny». Potencjalny agresor zrobi bowiem wszystko, by uniknąć reakcji sojuszu, szczególnie Ameryki. Jakakolwiek akcja zaczepna skierowana przeciwko Polsce byłaby prawdopodobnie podjęta w sposób, przy którym nie będzie od razu całkiem jasne dla sojuszu, kto jest ofiarą agresji, a kto agresorem. I dlatego też nie można przy każdym scenariuszu liczyć na automatyczną i natychmiastową reakcję sojuszników, mimo zasadniczej wiarygodności sojuszu.

Widać zatem, że zarówno Jan Nowak-Jeziorański, jak i Zbigniew Brzeziński mieli ten sam ogląd sytuacji spowodowanej analizą zapisów traktatu NATO, a także możliwym sposobem działania Federacji Rosyjskiej.

Od wyzwania do realizacji – utworzenie Wojsk Obrony Terytorialnej jako Rodzaju Sił Zbrojnych

Traktat Północnoatlantycki został sporządzony w Waszyngtonie, dnia 4 kwietnia 1949 roku, a po przystąpieniu Polski do NATO, w dniu 12 marca 1999 roku, i jego ratyfikacji ogłoszony został w Dzienniku Urzędowym z dnia 19 października 2000 roku¹⁰.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Zbigniew Kazimierz Brzeziński (ur. 28.03.1928 r. w Warszawie, zm. 26.05.2017 r. w Falls Church w stanie Wirginia) – polsko-amerykański politolog (sowietolog), geostrateg i dyplomata; doradca ds. bezpieczeństwa narodowego USA w czasie prezydentury Jimmy’ego Cartera (1977–1981), wcześniej doradca prezydenta Lyndona Johnsona.

⁹ *Wykład Zbigniewa Brzezińskiego w Akademii Obrony Narodowej*, 15 maja 2002 r., tekst autoryzowany, „Polski Przegląd Dyplomatyczny” 2002, nr 3(7), s. 14.

¹⁰ *Traktat Północnoatlantycki*, Dz.U.00.87.970, <http://www.lex.pl/du-akt/-/akt/dz-u-2000-87-970> [dostęp: 15.05.2017].

Najbardziej „popularnym” i powszechnie znanym artykułem, w tym również dla osób nieposiadających żadnej wiedzy wojskowej, jest artykuł 5 Traktatu NATO. Dla zachowania bardzo dokładnego zrozumienia zapisów posłużę się zapisami tekstu w języku angielskim¹¹, jak również w języku polskim:

Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie jak i w porozumieniu z innymi Stronami, działania, jakie uzna za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej, w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego. O każdej takiej zbrojnej napaści i o wszystkich podjętych w jej wyniku środkach zostanie bezzwłocznie powiadomiona Rada Bezpieczeństwa. Środki takie zostaną zaniechane, gdy tylko Rada Bezpieczeństwa podejmie działania konieczne do przywrócenia i utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Za szczególnie ważne wydaje się dokładne zrozumienie zapisów dotyczących „podjęcia działań jakie uzna za konieczne” (ang. *such action as it deems necessary*), zwłaszcza, że działanie te nie są nigdzie zdefiniowane, a tym bardziej nie jest określony czas (termin) podjęcia tych działań. I właśnie te niejasności były przyczyną ostrzeżeń formułowanych przez Jana Nowaka-Jeziorańskiego oraz Zbigniewa Brzezińskiego.

Zdecydowana liczba osób kończy zapoznawać się z Traktatem NATO właśnie na lekturze artykułu 5, nie zaprzatając sobie głowy innymi zapisami. Jednakże w kontekście bezpieczeństwa narodowego Polski szczególnie ważnym wydaje się artykuł 3 Traktatu NATO. Jego treść również przytoczę w oryginale¹² oraz w języku polskim:

dla skuteczniejszego osiągnięcia celów niniejszego traktatu, Strony, każda z osobna i wszystkie razem, poprzez stałą i skuteczną samopomoc i pomoc wzajemną, będą utrzymywały i rozwijały swoją indywidualną i zbiorową zdolność do odparcia zbrojnej napaści.

¹¹ Treść Traktatu NATO w wersji angielskiej, http://www.nato.int/cps/cn/natohq/official_texts_17120.htm [dostęp: 04.05.2017]. Artykuł 5 w wersji oryginalnej: „The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defence recognised by Article 51 of the Charter of the United Nations, will assist the Party or Parties so attacked by taking forthwith, individually and in concert with the other Parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area. Any such armed attack and all measures taken as a result thereof shall immediately be reported to the Security Council. Such measures shall be terminated when the Security Council has taken the measures necessary to restore and maintain international peace and security”.

¹² Artykuł 3 Traktatu NATO w wersji oryginalnej: „in order more effectively to achieve the objectives of this Treaty, the Parties, separately and jointly, by means of continuous and effective self-help and mutual aid, will maintain and develop their individual and collective capacity to resist armed attack”.

Bardzo wstępna analiza zapisów zawartych w artykule 3 Traktatu NATO wskazuje, że państwa członkowskie Sojuszu (strony) powinny utrzymywać swój własny potencjał obronny, zapewniający zdolność do odparcia agresji na swoje terytorium. Poprzez to mają zapewnić sobie czas niezbędny do podjęcia decyzji w ramach artykułu 5 Traktatu NATO i rozpoczęcia sojuszniczej operacji na terytorium zaatakowanego państwa.

Podobną analizę przeprowadzili autorzy publikacji, opracowanej w Centrum Doktryn i Szkolenia (CDiSz), pod nazwą *Analiza na temat organizacji i zasad użycia Wojsk Obrony Terytorialnej w wybranych państwach (Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Niemcy)*¹³, pisząc:

należy także pamiętać, że państwa sojusznicze w wypadku agresji na jednego z członków Paktu, nawet w sytuacji faktycznej pomocy militarnej dla kraju zaatakowanego, będą potrzebowały czasu, aby takiej pomocy udzielić. Według różnych prognoz szacuje się, że czas potrzebny do realnego wsparcia bojowego państwa zaatakowanego wynosiłby od 2 do 6 tygodni. Przez ten okres państwo zaatakowane byłoby zdane wyłącznie na własne siły zbrojne.

Tak więc widać, że analizy oficerów z CDiSz są nawet bardziej alarmujące niż słowa Jana Nowaka-Jeziorańskiego, który czas reakcji Sojuszu oceniał w dniach, a nie tygodniach.

W kontekście zapisów 3 oraz 5 artykułu Traktatu NATO warto jeszcze zapoznać się z komunikatem opublikowanym po szczycie NATO, zorganizowanym w dniach 8–9 lipca 2016 roku w Warszawie, zwracając szczególną uwagę na akapit 72. Fragment ten odnosi się także do ostrzeżeń sformułowanych przez Zbigniewa Brzezińskiego i tego, co w 2002 roku nazywał „konfliktem politycznie niejasnym”, a co obecnie definiowane jest przez szereg różnych określeń, z czego do najbardziej popularnych należy „sytuacja trudnokonsensualna”, „wojna podprogowa”, „działania zbrojne poniżej progu klasycznej wojny” czy wreszcie „wojna hybrydowa”¹⁴. Tłumaczenie oryginału¹⁵ akapitu w języku polskim brzmi następująco:

Podjęliśmy kroki w celu zapewnienia sobie zdolności do skutecznego reagowania na wyzwania, jakie stawia przed nami wojna hybrydowa, gdzie podmioty państwowe

¹³ Analiza na temat organizacji i zasad użycia Wojsk Obrony Terytorialnej w wybranych państwach (Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Niemcy). Centrum Doktryn i Szkolenia, Bydgoszcz, styczeń 2017 roku, s. 4.

¹⁴ https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/testimonies/CT400/CT468/RAND_CT468.pdf [dostęp: 12.05.2017].

¹⁵ Treść akapitu nr 72 w oryginale brzmi następująco: We have taken steps to ensure our ability to effectively address the challenges posed by hybrid warfare, where a broad, complex, and adaptive combination of conventional and non-conventional means, and overt and covert military, paramilitary, and civilian measures, are employed in a highly integrated design by state and non-state actors to achieve their objectives. Responding to this challenge, we have adopted a strategy and actionable implementation plans on NATO's role in countering hybrid warfare. The primary responsibility to respond to hybrid threats or attacks rests with the targeted nation. NATO is prepared to assist an Ally at any stage of a hybrid campaign. The Alliance and Allies will be prepared to counter hybrid warfare as part of collective defense. The Council could decide to invoke Article 5 of the Washington Treaty. The Alliance is committed to effective cooperation and coordination with partners and relevant international organizations, in particular the EU, as agreed, in efforts to counter hybrid warfare”.

i niepaństwowe w sposób ściśle zintegrowany stosują szeroko zakrojone, złożone i elastyczne połączenie środków konwencjonalnych i niekonwencjonalnych oraz jawnych i niejawnych środków wojskowych, paramilitarnych i cywilnych do osiągnięcia swoich celów. Odpowiadając na to wyzwanie, przyjęliśmy strategię i przedmiotowe plany realizacji dotyczące roli NATO w zwalczaniu wojen hybrydowych. Podstawowy obowiązek reagowania na zagrożenia lub ataki hybrydowe spoczywa na państwie, które jest ich przedmiotem. NATO jest gotowe wspomóc sojuszników na każdym etapie kampanii hybrydowej. Sojusz i sojusznicy będą gotowi do przeciwdziałania wojnom hybrydowym w ramach obrony zbiorowej. Rada może zdecydować o powołaniu się na artykuł 5 Traktatu Waszyngtońskiego. Zgodnie z ustaleniami Sojusz zobowiązuje się do skutecznej współpracy i koordynacji wysiłków z partnerami i właściwymi organizacjami międzynarodowymi, w szczególności UE, w celu przeciwdziałania wojnie hybrydowej¹⁶.

Mając na uwadze zmieniającą się charakterystykę zagrożeń militarnych spowodowanych ekspansywną polityką Federacji Rosyjskiej oraz wykorzystywanych środków prowadzenia działań ofensywnych¹⁷, w 2015 roku w Ministerstwie Obrony Narodowej dokonano wstępnej analizy stanu obronności państwa oraz przede wszystkim zdolności operacyjnych Sił Zbrojnych RP. W konsekwencji zainicjowano proces redefinicji treści narodowej polityki w dziedzinie bezpieczeństwa militarnego oraz dostosowania koncepcji obrony terytorium Polski do nowych wyzwań i zagrożeń. Za priorytet uznano między innymi przyspieszenie procesu modernizacji i transformacji SZ RP, w tym konieczność odbudowy Wojsk Obrony Terytorialnej (WOT).

W tym właśnie celu, 1 lipca 2016 roku, powołano Biuro ds. Tworzenia Obrony Terytorialnej (Bds.UOT), na którego czele stanął ppłk rez. dr Grzegorz Kwaśniak¹⁸. Zanim jednak oficjalnie powołano do życia Bds.UOT w ramach prac analitycznych opracowano kluczowy dla dalszego rozwoju Wojsk Obrony Terytorialnej dokument, pod nazwą *Koncepcja utworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej*¹⁹. Dokument został podpisany 25 kwietnia 2016 roku przez Ministra Obrony Narodowej, Antoniego Macierewicza. Ów dokument ma charakter niejawny, ale jego zapisy stanowią rewolucyjne podejście do kwestii tworzenia narodowych zdolności obrony państwa. W piśmie przeczytać można między innymi, że:

na podstawie prac analitycznych i koncepcyjnych przeprowadzonych w resorcie Obrony Narodowej (...) najlepszym rozwiązaniem jest budowa nowoczesnych Wojsk Obrony Terytorialnej.

A dalej znaleźć można również opis nowych wojsk:

wojska te, w kształcie niespotykanym w powojennej historii Polski, stanowiąc będą szansę na skuteczne odbudowanie bezpieczeństwa militarnego Polski przez

¹⁶ Komunikat ze Szczytu NATO w Warszawie (tłumaczenie nieoficjalne z dnia 09.07.2016 roku), http://www.mon.gov.pl/d/pliki/rozne/2016/08/Komunikat_ze_Szczytu_PKZPnxg.pdf [dostęp: 7.06.2017].

¹⁷ J. Darczewska, P. Żochowski, *Środki aktywne. Rosyjski towar eksportowy*, Ośrodek Studiów Wschodnich, Warszawa 2017.

¹⁸ Rusza Biuro do spraw Obrony Terytorialnej, <http://www.defence24.pl/409174,rusza-biuro-do-spraw-obrony-terytorialnej> [dostęp: 05.05.2017].

¹⁹ *Koncepcja utworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej (Etap I 2016–2017)*, Warszawa, 25.04.2016.

skuteczniejsze wykorzystywanie jej potencjału ekonomicznego, demograficznego i kulturowego²⁰.

Dokument ten stał się podstawą do dalszego, dynamicznego rozwoju nowej formacji, czego wyrazem stało się wyznaczenie dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej w dniu 26-września 2016 roku. Na czele nowej formacji stanął płk Wiesław Kukuła²¹, dotychczasowy Dowódca Jednostki Wojskowej Komandosów (JWK). Natomiast najważniejszym momentem w krótkiej historii formacji stał się dzień 21 grudnia 2016 roku, w którym ogłoszono nowe brzmienie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej powołującej Wojska Obrony Terytorialnej (WOT), jako piąty Rodzaj Sił Zbrojnych (RSZ)²². Art. 11c przywołanej ustawy zdefiniował zakres działania Dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej, w którym do najważniejszych zaliczono:

- 1) realizację programów rozwoju Sił Zbrojnych;
- 2) planowanie, organizowanie i prowadzenie szkolenia podległych jednostek wojskowych oraz związków organizacyjnych;
- 3) planowanie i organizowanie mobilizacyjnego oraz operacyjnego rozwinięcia, a także użycia Wojsk Obrony Terytorialnej;
- 4) przygotowanie sił i środków Wojsk Obrony Terytorialnej do działań bojowych;
- 5) wykonywanie zadań związanych z udziałem oddziałów i pododdziałów Wojsk Obrony Terytorialnej w zwalczaniu klęsk żywiołowych oraz likwidacji ich skutków, ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych, ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego, a także udziału w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego;
- 6) współpracę z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa;
- 7) zarządzanie i przeprowadzanie kontroli podległych jednostek wojskowych oraz związków organizacyjnych na zasadach, a także w trybie określonym w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz.U. poz. 1092).

W kolejnym punkcie tego artykułu ustawodawcy powołali do życia Dowództwo Wojsk Obrony Terytorialnej, jako organ wykonawczy Dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej. Natomiast formalnym przedsięwzięciem, podsumowującym wstępny etap tworzenia się nowego Rodzaju Sił Zbrojnych, było przejęcie, w dniu 29 marca 2017 roku, dowodzenia nad trzema Brygadami Obrony Terytorialnej – 1. Podlaską Brygadą Obrony Terytorialnej (1.PBOT), 2. Lubelską Brygadą Obrony Terytorialnej (2.LBOT) oraz 3. Podkarpacką Brygadą Obrony Terytorialnej (3.PBOT)²³.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Wiesław Kukuła (ur. 16.03.1972 r. w Częstochowie) – generał brygady SZ RP (od 29.11.2016 r.), dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej, https://pl.wikipedia.org/wiki/Wies%C5%82aw_Kuku%C5%82a [dostęp: 07.05.2017].

²² Ustawa o powszechnym obowiązku obrony, Dz.U. 1967 nr 44 poz. 220, art. 3.3, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19670440220> [dostęp: 13.05.2017].

²³ Dowództwo WOT gotowe do działania, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/22209?t=Dowodztwo-WOT-gotowe-do-dzialania> [dostęp: 29.04.2017].

Zadania WOT

Dynamicznie rozwijające się Dowództwo Wojsk Obrony Terytorialnej, dowodzone przez gen. bryg. Wiesława Kukułę, przystąpiło do definiowania szczegółowych zadań dla nowego Rodzaju Sił Zbrojnych, w tym zwłaszcza do określania roli i miejsca WOT w operacji obronnej. Szczegółowej analizie poddano kluczowe dokumenty normatywne określające zadania Sił Zbrojnych RP, w tym zwłaszcza Strategię Bezpieczeństwa Narodowego RP (SBN RP), która definiuje trzy rodzaje misji stojących przed SZ RP:

- 1) zagwarantowanie obrony państwa i przeciwstawienie się agresji zbrojnej;
- 2) wspieranie podsystemów ochronnych w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i pomocy społeczeństwu;
- 3) udział w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej, w tym w międzynarodowych działaniach z dziedziny zarządzania kryzysowego.

Należy pamiętać, że w definicji misji obrony państwa (misja nr 1), zawartej w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP, mieści się również wypełnianie funkcji militarnego odstraszenia, poprzez demonstrowanie gotowości do obrony siłami utrzymywanymi w czasie pokoju oraz gotowości do ich mobilizacyjnego rozwinięcia w razie wojny²⁴.

W wyniku analizy określono, że zadania Wojsk Obrony Terytorialnej będą mieścić się głównie w ramach pierwszej i drugiej misji SZ RP, a zadania w ramach trzeciej misji SZ RP (operacje poza granicami kraju) nie będą realizowane (przynajmniej na obecnym etapie rozwoju WOT). Mając na uwadze wskazane obszary działalności Wojsk Obrony Terytorialnej, zadanie główne WOT zdefiniowane zostało, jako „obrona i ochrona lokalnych społeczności”, a motto WOT określono, jako: „Zawsze gotowi, zawsze blisko”²⁵.

Jednocześnie rozpoczęto prace analityczno-koncepcyjne nad opracowaniem doktryny działania Wojsk Obrony Terytorialnej, opisującej miejsce i rolę WOT w operacji połączonej²⁶. Prace te prowadzone są nadal, a ich zakończenie będzie zbieżne z zakończeniem prac związanych z wdrożeniem ostatecznych rozwiązań Strategicznego Przeglądu Obronnego, dotyczących systemu kierowania i dowodzenia (SKiD) Sił Zbrojnych²⁷.

Po zakończeniu prac w ramach Strategicznego Przeglądu Obronnego, w maju 2017 roku opublikowano dokument pod nazwą *Koncepcja Obronna RP*, w którym zdefiniowano główne zamierzenia realnie zwiększające zdolność do odstraszenia, w oparciu o własny potencjał obronny. Wskazano w nim zadania Wojsk Obrony Terytorialnej,

²⁴ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP*, Warszawa 2014, s. 30–31, <https://www.bbn.gov.pl/ftp/SBN%20RP.pdf> [dostęp: 29.04.2017].

²⁵ Motto Wojsk Obrony Terytorialnej w wersji angielskojęzycznej określono jako „*Always ready, always here*”, co podkreśla szczególną więź łączącą WOT z Gwardią Narodową Stanów Zjednoczonych (ang. United States National Guard – US NG).

²⁶ W Siłach Zbrojnych RP funkcjonuje doktryna działań połączonych D-01(E) (odpowiednik sojuszniczego dokumentu AJP-01(E) Allied Joint Doctrine) i jest tzw. doktryna poziomu pierwszego. Natomiast doktryna Wojsk Obrony Terytorialnej powinna znaleźć się w architekturze doktryn, jako tzw. doktryna drugiego poziomu.

²⁷ Dokumentem jawnym, opublikowanym po zakończeniu prac w ramach Strategicznego Przeglądu Obronnego, jest *Koncepcja obronna RP*, opublikowana przez MON, w maju 2017 roku.

będących wsparciem wojsk operacyjnych i gotowość do m.in. neutralizowania wrogich działań poniżej progu wojny. Określono również, że podstawowym warunkiem efektywności SZ RP będzie umiejętność współdziałania w operacji połączonej, szczególnie wojsk operacyjnych z żołnierzami Wojsk Obrony Terytorialnej.

W kolejnych akapitach dokument *Koncepcja Obronna RP* opisuje w pełni rozwinięte Wojska Obrony Terytorialnej, dysponujące zwiększonym potencjałem ogniowym, w celu wypełniania zróżnicowanych zadań. Nadal jednak główną misją Wojsk Obrony Terytorialnej będzie współdziałanie z wojskami operacyjnymi. WOT zostaną także przystosowane do odpierania działań nieregularnych i wsparcia zarządzania kryzysowego²⁸. Obszar ten wymaga ponownego zdefiniowania w ramach całego państwa, dlatego w dokumencie określono, że podstawa prawna pozamilitarnych przygotowań obronnych państwa zostanie ujęta w jednej ustawie i właśnie ona będzie opisywać szczególną rolę Wojsk Obrony Terytorialnej w tym obszarze. Dokument określa również, że w ciągu 8 lat liczba żołnierzy przekroczy 200 tysięcy, wliczając żołnierzy służących w Wojskach Obrony Terytorialnej²⁹.

Definiując zatem bardziej szczegółowo zadania Wojsk Obrony Terytorialnej, opisane w ustawie o powszechnym obowiązku obrony, *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP* oraz *Koncepcji Obronnej RP* należy stwierdzić, że WOT powinny osiągnąć następujące zdolności:

- 1) odstraszenia i demonstrowania gotowości do obrony oraz ochrony nienaruszalności granic;
- 2) osłony strategicznego (mobilizacyjnego i operacyjnego) rozwinięcia wojsk;
- 3) realizacji zadań w ramach strategicznej operacji obronnej na terytorium RP;
- 4) prowadzenia działalności rozpoznawczej oraz realizacji zadań w ramach połączonego wsparcia ogniowego;
- 5) realizacji zadań w zakresie przyjęcia Sojusznicznych Sił Wzmocnienia (SSW) oraz zabezpieczenia ich wejścia do walki;
- 6) przeciwdziałania zagrożeniom asymetrycznym/hybrydowym;
- 7) prowadzenia działań niekonwencjonalnych;
- 8) realizacji zadań w ramach systemu zarządzania kryzysowego;
- 9) współdziałania z pozamilitarnymi elementami systemu obronnego państwa³⁰.

Szczególna rola Wojsk Obrony Terytorialnej, odmienna od elementów Wojsk Lądowych, jest wyrażona w przywiązaniu rejonów odpowiedzialności elementów Wojsk Obrony Terytorialnej do tzw. Stałych Rejonów Odpowiedzialności (SRO). Podkreśla to terytorialny charakter pododdziałów WOT, tworzonych na bazie miejscowych (lokalnych) zasobów kadrowych (personalnych), a także zasadnicze zadanie pododdziałów WOT, którym jest wspomniana wcześniej obrona i ochrona lokalnych społeczności.

Tak zdefiniowane zadania oraz zależności pomiędzy poszczególnymi Rodzajami Sił Zbrojnych pozostają w zgodzie z określonymi, ponad 15 lat temu, przez prof. Zbigniewa Brzezińskiego, podczas wykładu na Akademii Obrony Narodowej. Opisał on te zależności posługując się przykładami ze świata zwierząt:

²⁸ *Koncepcja Obronna RP*, s. 44.

²⁹ Liczebność Wojsk Obrony Terytorialnej określa się na ponad 53 000 żołnierzy, w tym około 10% żołnierzy zawodowych oraz 90% żołnierzy Terytorialnej Służby Wojskowej.

³⁰ Opracowano na podstawie wewnętrznego materiału roboczego Dowództwa Wojsk Obrony Terytorialnej opracowanego na potrzeby *Doktryny Wojsk Obrony Terytorialnej*.

Polska musi dysponować siłami zbrojnymi zdolnymi również do samotnego, lecz politycznie efektywnego oporu – nie próby obrony całej granicy, jak w 1939 r., lecz obrony opartej na zawodowych i mobilnych jednostkach wyborowych o dużej sile ogniowej, nękających przeciwnika, kilku, z góry wybranych, miejskich ośrodkach trwałego oporu, przygotowanych na ciężkie walki uliczne oraz grupach dywersyjnych obrony terytorialnej. Mówiąc przenieśnię, powyższa koncepcja obronna oparta być powinna na wilkach, na jeźcach i na osach. Wilki gryzą, jeże kłują, a osy kąsają...³¹

Koncepcja rozwoju i osiągnięcia gotowości operacyjnej przez Wojska Obrony Terytorialnej

We wspomnianym już wcześniej dokumencie, pod nazwą *Koncepcja rozwoju Wojsk Obrony Terytorialnej*, z dnia 26 kwietnia 2016 roku, przedstawiono ideę oraz harmonogram rozwoju Wojsk Obrony Terytorialnej. Przyjęto, że tworzenie oddziałów Wojsk Obrony Terytorialnej, czyli Brygad Obrony Terytorialnej (BOT), rozpocznie się w trzech województwach leżących na wschodniej granicy Polski – podlaskim, lubelskim oraz podkarpackim (etap żółty – ryc. 1). Drugi etap obejmował będzie dwa kolejne województwa: warmińsko-mazurskie oraz mazowieckie (etap zielony – ryc. 1). Trzeci etap jest najbardziej skomplikowany ze względu na formowanie Brygad Obrony Terytorialnej (BOT) aż w siedmiu województwach: pomorskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim, świętokrzyskim, małopolskim, śląskim oraz wielkopolskim (etap czerwony – ryc. 1). Czwarty i ostatni etap formowania Brygad Obrony Terytorialnej obejmie cztery województwa leżące na zachodniej granicy Polski: zachodniopomorskie, lubuskie, dolnośląskie i opolskie (etap niebieski – ryc. 1).

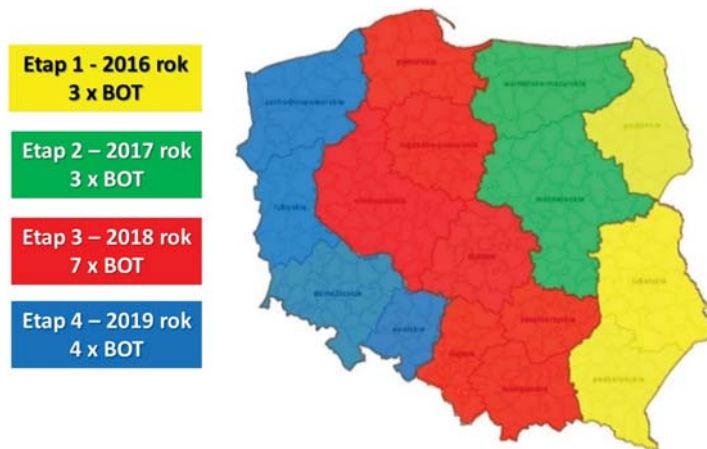
Mając na uwadze nowatorski charakter tworzenia pododdziałów i oddziałów Wojsk Obrony Terytorialnej, w wyniku przeprowadzonych analiz operacyjno-szkoleniowych w Dowództwie Wojsk Obrony Terytorialnej, przyjęto pewien szczególny schemat (model) ich formowania, szkolenia oraz osiągnięcia gotowości operacyjnej.

W pierwszej kolejności tworzone jest dowództwo Brygady Obrony Terytorialnej, dyslokowane w zdecydowanej większości przypadków w stolicy województwa (np. Białystok – w przypadku województwa podlaskiego czy Olsztyn – w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego). W dowództwie WOT ten element określany jest, jako tzw. pilot team³² i składa się najczęściej z dowódcy BOT, szefa sztabu BOT, oficera pionu ochrony informacji niejawnych, oficera logistyki oraz oficera systemów łączności i informatyki. Taka struktura „pilot team” wynika przede wszystkim z analizy potrzeb operacyjnych oraz konieczności posiadania specjalistów niezbędnych do rozpoczęcia funkcjonowania brygady.

³¹ Wykład Zbigniewa Brzezińskiego w Akademii Obrony Narodowej..., op. cit. s. 3

³² „Pilot team” jest określeniem pochodzącym z amerykańskiej terminologii wojskowej, w języku polskim terminem najbliższym znaczeniowo jest „zespół pilotażowy”. Więcej o „zespole pilotażowym” w artykule pt.: *Przeciąć zakłęty krag*, <http://zbiarn.pl/przeciac-zaklety-krag/> [dostęp: 01.06.2017].

Ryc. 1. Kolejność rozwijania struktur Wojsk Obrony Terytorialnej w poszczególnych województwach

Źródło: opracowanie własne.

W drugiej kolejności (z punktu widzenia czasu procesy te przebiegają niemal równolegle) rozpoczynają się prace związane z formowaniem dowództwa batalionu lekkiej piechoty (najczęściej dyslokowanego wspólnie z dowództwem brygady) oraz pododdziałów zabezpieczających pokojowe funkcjonowanie dowództw brygady oraz batalionu, to jest kompanii dowodzenia, a także kompanii logistycznej. Na tym etapie rozwoju brygady główny ciężar spoczywa na żołnierzach zawodowych pozyskiwanych z innych Rodzajów Sił Zbrojnych.

W zależności od warunków formowania brygady, w tym zwłaszcza wyzwań związanych z infrastrukturą oraz dostępem do systemów łączności i informatyki (w tym przede wszystkim systemów niejawnych), po około 12–18 miesiącach formowania, dowództwo brygady, wraz z pierwszym batalionem lekkiej piechoty, osiąga gotowość do rozpoczęcia szkolenia żołnierzy Terytorialnej Służby Wojskowej (TSW).

Równolegle do osiągnięcia gotowości do szkolenia żołnierzy TSW, przez pierwszy batalion lekkiej piechoty, rozpoczyna się formowanie pozostałych batalionów. Bataliony te dyslokowane są w całym województwie, obejmując zasięgiem swoich (batalionowych) Stałych Rejonów Odpowiedzialności (SRO) cały jego obszar. Obecnie w Dowództwie WOT przyjmuje się, że Brygady Obrony Terytorialnej w swoich strukturach posiadać będą pomiędzy trzy a pięć batalionów lekkiej piechoty. Liczba batalionów zależna jest od wielu czynników, w tym przede wszystkim geografii (wielkości województwa), demografii, dostępności infrastruktury, ale przede wszystkim potrzeb operacyjnych.

Zakończenie formowania poszczególnych batalionów lekkiej piechoty oraz osiągnięcie zdolności operacyjnych³³ nie kończy procesu osiągnięcia gotowości do obrony i wspierania lokalnych społeczności. Bazując na analizach potrzeb operacyjnych oraz analizach środowiskowych, w Dowództwie Wojsk Obrony Terytorialnej

³³ W zależności od okresu osiągnięcia gotowości będzie to tzw. wstępna zdolność operacyjna (ang. *Initial Operational Capability – IOC*) lub pełna zdolność operacyjna (ang. *Full Operational Capability – FOC*).

przygotowywane jest tzw. profilowanie poszczególnych kompanii lekkiej piechoty. Aktualnie zakłada się istnienie co najmniej czterech różnych profili (specjalizacji) na poziomie kompanii³⁴:

- 1) ogólny (kompania lekkiej piechoty);
- 2) miejski (kompania miejska);
- 3) górski (kompania górska);
- 4) wodny (kompania wodna).

Obecnie w Dowództwie Wojsk Obrony Terytorialnej przyjmuje się, że powstanie siedemnaście Brygad Obrony Terytorialnej (po jednej brygadzie w każdym województwie oraz dodatkowa brygada w województwie mazowieckim), dysponujących potencjałem około 70 batalionów lekkiej piechoty. Docelowo zakłada się powstanie 314 kompanii lekkiej piechoty³⁵.

Tab. 1. Stosunek liczby żołnierzy zawodowych do liczby żołnierzy Terytorialnej Służby Wojskowej w pododdziałach i oddziałach Wojsk Obrony Terytorialnej

	Stosunek żołnierzy zawodowych do żołnierzy TSW
Brygada Obrony Terytorialnej (BOT)	1:7
Batalion lekkiej piechoty (blp)	1:10
Kompania lekkiej piechoty (klp)	1:16 – 1:20

Źródło: opracowanie własne.

Analizując przebieg procesu osiągnięcia gotowości operacyjnej przez oddziały i pododdziały Wojsk Obrony Terytorialnej nie można zapomnieć o krytycznym dla tego procesu systemie szkolenia. System szkolenia opracowany został w taki sposób, aby zapewniał zdolność przygotowania do walki dwóch grup żołnierzy-ochotników (żołnierzy Terytorialnej Służby Wojskowej):

- 1) posiadających przeszkolenie wojskowe (żołnierzy rezerwy);
- 2) nieposiadających przeszkolenia wojskowego.

Dodatkowym wyzwaniem dla systemu szkolenia było ściśle powiązanie go z trybem pracy i życiem cywilnym żołnierzy TSW, a jednocześnie maksymalizacja stosunku czas–efekt w celu realizacji zamierzonych celów szkoleniowych.

System szkolenia Wojsk Obrony Terytorialnej zakłada trzyletni okres szkolenia, podzielony na trzy dwunastomiesięczne etapy. Każdy z etapów szkolenia kończy się egzaminem podsumowującym (końcowym), pozwalającym na przejście do kolejnej części szkolenia.

System szkolenia WOT cechuje się indywidualnym podejściem do szkolonego, a także unikalnym systemem wsparcia szkolenia. Wykorzystanie nowoczesnych technologii, w tym m.in. portalu zbudowanego na potrzeby żołnierzy TSW, zawierającego niezbędne materiały szkoleniowe pozwalające na przyswajanie wiedzy teoretycznej w systemie zdalnym, pozwoliło zdecydowanie skrócić czas poświęcony teorii,

³⁴ Obrona kraju i wspieranie lokalnych społeczności to główne zadania żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej, <https://wpolityce.pl/polityka/344296-obrona-kraju-i-wspieranie-lokalnych-spolesznosci-to-glowne-zadania-zolnierzy-wojsk-obrony-terytorialnej> [dostęp: 15.06.2017].

³⁵ Liczba 314 kompanii lekkiej piechoty wynika z przyjętych założeń operacyjnych, stworzenia jednej kompanii lekkiej piechoty w każdym powiecie w Polsce.

a ukierunkować szkolenia na praktykę (w tym przede wszystkim zintegrowane szkolenie taktyczne oraz szkolenie strzeleckie).

Ryc. 2. Podział żołnierzy WOT ze względu na posiadane przeszkolenia wojskowe

Źródło: opracowanie własne.

Nie można również zapomnieć, że w ramach struktury organizacyjnej kompanii lekkiej piechoty, już na szczeblu drużyny (sekcji) lekkiej piechoty – czyli „wspaniałej dwunastki”³⁶, następuje „zmieszanie” doświadczonych żołnierzy (rezerwistów) z młodym „narybkiem” po szkoleniu podstawowym. Powoduje to, że szkolenie jest prowadzone nie tylko w ramach czasu programowego (godzin szkoleniowych), ale również w każdym momencie przebywania na szkoleniu rotacyjnym na zasadzie „starszy służbą i doświadczeniem żołnierz, uczy i doskonali młodszego służbą żołnierza”³⁷.

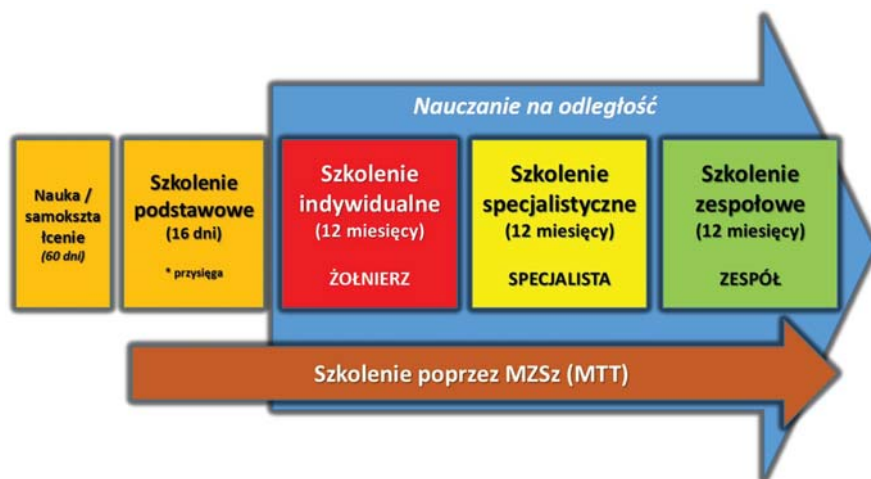
Inną unikalną cechą systemu szkolenia jest wykorzystanie w nim wsparcia Mobilnych Zespołów Szkoleniowych (MZSz)³⁸, składających się z byłych żołnierzy zawodowych, a obecnie głównie żołnierzy Wojsk Specjalnych (operatorów). Głównym celem ich pracy jest doskonalenie uzdolnień indywidualnych oraz zdolności do przekazywania wiedzy instruktorom z kompanii i batalionów lekkiej piechoty pracujących bezpośrednio z żołnierzami TSW, zgodnie ze znaną w świecie wojska oraz biznesu zasadą „Train The Trainer – TTT”. System szkolenia WOT przedstawiony został na ryc. nr 3.

³⁶ Więcej o „wspaniałej dwunastce” w: <http://www.defence24.pl/506097,sila-ognia-wspanialej-dwunastki-wspartej-dronem-defence24-tv> [dostęp: 05.04.2017].

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ Mobilny Zespół Szkoleniowy odpowiada znanemu w Sojuszu pojęciu „Mobile Training Team” (MTT). Tego typu rozwiązanie nie było dotychczas wykorzystywane w SZ RP.

Ryc. 3. Schemat blokowy systemu szkolenia Wojsk Obrony Terytorialnej

Źródło: opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę tryb służby żołnierza Terytorialnej Służby Wojskowej, określony w ustawie o powszechnym obowiązku obrony, art. 98m, pkt 1 oraz 2 należy przyjąć, że na szkolenie żołnierza TSW można przeznaczyć co najmniej 124 dni szkoleniowe³⁹ w ciągu trzech lat. Ustawodawca świadomie umożliwił wydłużenie tego okresu, stosownie do potrzeb Sił Zbrojnych oraz możliwości żołnierza TSW, zgodnie z zapisami art. 98m pkt 3. Ten tryb dotyczyć będzie głównie szkolenia specjalistów, w tym m.in. strzelców wyborowych, medyków, operatorów granatników przeciwpancernych czy radiotelefonistów, ale również oficerów i podoficerów zajmujących stanowiska na sztabach Brygad Obrony Terytorialnej oraz batalionach i kompaniach lekkiej piechoty.

Na podstawie przeprowadzonych analiz operacyjnych oraz przyjętych metody szkoleniowych należy stwierdzić, że Brygady Obrony Terytorialnej sformowane w pierwszym etapie (etap żółty) osiągną gotowość do działania nie wcześniej niż w 2019 roku, a Brygady Obrony Terytorialnej, formowane w kolejnych etapach, będą sukcesywnie osiągać operacyjną w kolejnych latach, aby zakończyć cały proces w 2023 roku.

Podsumowanie

1. Utworzenie nowego Rodzaju Sił Zbrojnych, jakim stały się Wojska Obrony Terytorialnej, wyniknęło ze zmiany charakteru zagrożeń dla środowiska bezpieczeństwa Polski oraz analizy potrzeb operacyjnych.

³⁹ Przyjęty okres szkolenia w Wojskach Obrony Terytorialnej jest bardzo podobny do systemu szkolenia innych państw, z którymi współpracuje WOT, w tym między innymi systemem litewskim *National Defence Volunteer Forces (NDVF)* oraz estońskim systemem szkolenia *Estonian Defence League (EDL)* – zgodnie z analizami prowadzonymi w Dowództwie Wojsk Obrony Terytorialnej na podstawie danych pozyskanych w ramach współpracy międzynarodowej.

2. Wyniki Strategicznego Przeglądu Obronnego (SPO), zwłaszcza w części niejawnej, będą podstawowym czynnikiem dla określenia miejsca i roli Wojsk Obrony Terytorialnej w czasie strategicznej operacji obronnej.
3. Miejsce Wojsk Obrony Terytorialnej w systemie kierowania i dowodzenia Sił Zbrojnych RP zostało opisane w „Koncepcji Obronnej RP” oraz będzie równorzędne z pozostałymi Rodzajami Sił Zbrojnych.
4. Wojska Obrony Terytorialnej powstały, jako narzędzie odpowiedzi państwa na działania prowadzone w ramach współczesnych konfliktów⁴⁰.
5. Wojska Obrony Terytorialnej wprowadzają do Sił Zbrojnych RP dwa nowe pojęcia związane z odmiennością („terytorialnością”) WOT od pozostałych Rodzajów Sił Zbrojnych: Stały Rejon Odpowiedzialności (SRO) oraz Terytorialną Służbę Wojskową (TSW).
6. Wojska Obrony Terytorialnej nie zastępują zdolności posiadanych przez inne Rodzaje Sił Zbrojnych, lecz uzupełniają i wzmacniają te zdolności dla zwiększenia bezpieczeństwa państwa i jego obywateli.
7. Wojska Obrony Terytorialnej czerpią z koncepcji oraz idei przetestowanych przez inne państwa, w większości członków NATO – jak Stany Zjednoczone, Litwa, Estonia, Wielka Brytania, ale również spoza NATO – jak Finlandia, Szwecja czy Szwajcaria.

Na zakończenie warto zacytować raz jeszcze słowa wielkiego Polaka, Jana Nowaka-Jeziorańskiego, który w 1998 roku napisał: „Słoń może jednym uderzeniem zgnieść jeża, ale powstrzyma się od tego, jeśli będzie wiedział, że boleśnie się okaleczy”.

Utworzenie Wojsk Obrony Terytorialnej jako odpowiedź na nowe zagrożenia bezpieczeństwa państwa

Streszczenie

Artykuł omawia zmianę środowiska bezpieczeństwa wokół Polski i jej wpływ na poczucie zagrożenia przez obywateli RP. Pokazuje również, że współczesne konflikty rozgrywane będą w odmienny sposób i dlatego niezbędne jest posiadanie nowych narzędzi do ich prowadzenia. Przedstawiając koncepcje formowania Brygad Obrony Terytorialnej i batalionów lekkiej piechoty oraz system szkolenia żołnierzy Terytorialnej Służby Wojskowej, artykuł całościowo opisuje proces osiągnięcia gotowości operacyjnej przez Wojska Obrony Terytorialnej. Mając na uwadze niezakończony jeszcze proces definiowania wniosków po Strategicznym Przeglądzie Obronnym, próbuje pokazać prawdopodobne miejsce oraz rolę Wojsk Obrony Terytorialnej w strategicznej operacji obronnej.

Słowa kluczowe: Wojska Obrony Terytorialnej (WOT), Obrona Terytorialna, Brygada Obrony Terytorialnej, batalion lekkiej piechoty, kompania lekkiej piechoty, Terytorialna Służba Wojskowa (TSW), Stały Rejon Odpowiedzialności (SRO), system szkolenia Wojsk Obrony Terytorialnej

⁴⁰ Charakterystykę współczesnych konfliktów z punktu widzenia Federacji Rosyjskiej opisuje *Doktryna wojenna Federacji Rosyjskiej*, Kwartalnik „Bezpieczeństwo Narodowe” 2015, nr III, p. 15, s. 185.

Territorial Defence Forces development as reaction to current national security threats

Abstract

This article discusses the change of the security environment around Poland and its impact on the Polish citizens' sense of threat. It also shows that the contemporary military conflicts will be fought in accordance with different principles, so the Polish Territorial Defence Forces are military answer to new challenges to security. Article holistically describes development concepts, and unique training system designed to achieve Full Operational Capabilities (FOC) by the Polish Territorial Defence Forces. Having in mind, that Strategic Defence Review is not completed yet, article shows the most likely set of missions, and tasks for the Polish Territorial Defence Forces within Strategic Defence Operation.

Key words: Territorial Defence, Territorial Defence Forces, Territorial Defence Forces Brigade, Territorial Defence Forces battalion, Territorial Defence Forces company, light infantry, Territorial Military Service, Permanent Area of Responsibility, Territorial Defence Forces training system

Создание Войск территориальной обороны – ответ на новые угрозы безопасности государства

Резюме

В статье обсуждены изменения в сфере безопасности и их влияние на чувство безопасности граждан Польши. Обращено внимание, что современные конфликты будут проходить по-другому, чем до сих пор, и поэтому необходимо разработать новые инструменты для их ведения. Представлено концепцию формирования бригад территориальной обороны, батальонов легкой пехоты и системы подготовки солдат Территориальной военной службы. В статье комплексно описано процесс достижения оперативной готовности Войск территориальной обороны. Принимая во внимание, что еще не полностью сделаны выводы с представленного общественности «Стратегического оборонного обзора», предпринято попытку показать вероятное место и роль Войск территориальной обороны в стратегической оборонительной операции.

Ключевые слова: Войска территориальной обороны (ВТО), территориальная оборона, бригада территориальной обороны, батальон легкой пехоты, рота легкой пехоты, Территориальная военная служба (ТВС), Постоянный район ответственности (ПРО), система обучения Войск территориальной обороны